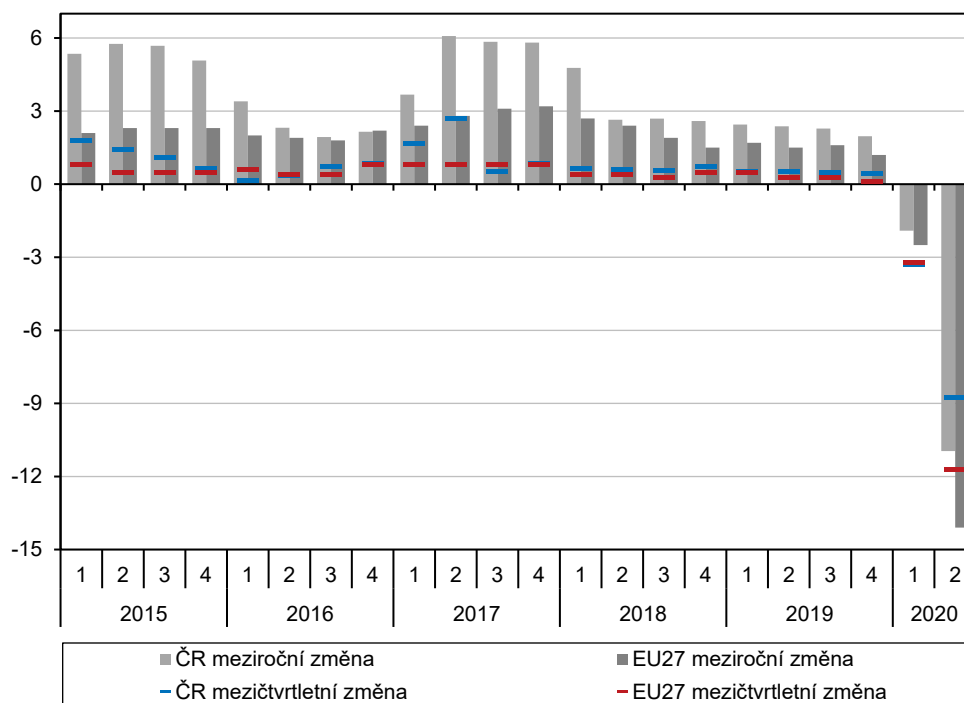

2. Souhrnná výkonnost

V souvislosti s covid-19 zaznamenala ve 2. čtvrtletí česká ekonomika nejhlubší propad v historii.

Česká ekonomika ve 2. čtvrtletí 2020 prodělala nejhorší hospodářský propad ve své historii. Hrubý domácí produkt (HDP) se meziročně snížil o 11,0 %¹ (předchozí nejhlubší pokles ze 2. čtvrtletí 2009 činil 5,4 %). Důvodem byla mimořádná situace v souvislosti s protiepidemickými opatřeními, kdy byl zastaven nebo omezen provoz ve velké části ekonomiky, zejména službách, maloobchodu i některých důležitých průmyslových odvětvích. Pokračoval tak vývoj, který započal už v průběhu března a ovlivnil i výsledky 1. kvartálu (pokles HDP o 1,9 %). Ve směru meziročního poklesu HDP ve 2. čtvrtletí působily všechny jeho složky. Nejsilněji tak působil propad bilance zahraničního obchodu (-7,9 p. b.)². Ten byl způsoben jednak přerušením výroby v některých domácích podnicích zaměřených na export, ale rovněž poklesem poptávky ze strany zahraničních výrobců využívajících domácí dodavatele. Klesla ale také domácí spotřeba a investice. Ve srovnání s 1. čtvrtletím se HDP snížil o 8,7 % a také šlo o nejhlubší zaznamenaný propad (předchozí největší pokles činil 3,4 % a odehrál se v 1. kvartálu 2009). Ve srovnání s 1. čtvrtletím se prohloubil mezičtvrtletní pokles všech složek HDP.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hluboký hospodářský pokles se projevil v celé EU.

Meziroční pokles HDP v Evropské unii ve 2. čtvrtletí dosáhl 13,9 %³. V souladu se všeobecným očekáváním šlo o nejhorší zaznamenaný výsledek v historii. Prakticky celá Unie se totiž po většinu čtvrtletí potýkala s více či méně přísnými restrikcemi souvisejícími s koronavirem. Pohled na jednotlivé složky HDP ukazuje na prudký propad spotřeby i investiční aktivity. Velký dopad ale mělo i narušení zahraničního obchodu a následné zhoršení bilance. Ve srovnání s 1. kvartálem poklesl HDP v Unii o 11,4 %. Zatímco v 1. čtvrtletí si ještě několik ekonomik meziroční růst udrželo, ve 2. kvartálu již pokles podle dostupných údajů zasáhl všechny země EU. Největší

¹ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěno o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné k 1. 9. 2020.

² Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

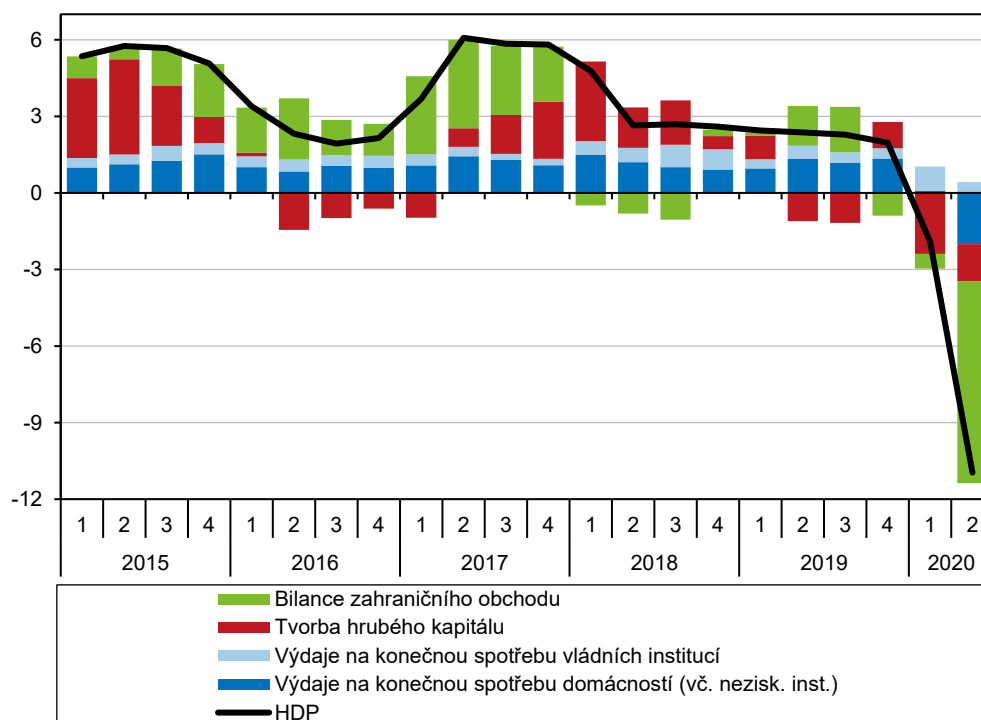
³ Nedostupná data za Lucembursko. Data za Slovensko nejsou očištěna o kalendářní vlivy.

meziroční pokles proběhl ve Španělsku (-22,1 %), Francii (-18,9 %) a Itálii (-17,7 %). Nejmírněji se HDP snížil v Irsku (-3,7 %), Litvě (-4,0 %) a ve Finsku, (-6,3 %).

Na trhu práce byl ve 2. čtvrtletí patrný zlom ve vývoji zaměstnanosti i mzdové dynamice.

Ekonomický propad se dotkl i objemu vyplacených mezd a platů, který ve 2. čtvrtletí meziročně klesl o 5,3 %. Šlo o první pokles od konce roku 2013. Zároveň v ekonomice pokračoval výrazný cenový růst, což se podepsalo na vývoji kupní síly domácností. Reálný pokles činil 8,3 %⁴. Zlom nastal i ve vývoji celkové zaměstnanosti (vyjádřeno v osobách), jejíž meziroční pokles zrychlil na 1,9 %⁵. Oproti 1. čtvrtletí se celková zaměstnanost snížila o 1,4 %. Ještě výraznější byl pokles počtu odpracovaných hodin (meziročně -10,7 %, mezičtvrtletně -7,8 %). Objem vyplacených mzdových prostředků nejvíce meziročně klesal ve zpracovatelském průmyslu (-11,5 %, pokles zaměstnanosti zde činil 3,5 %). Podobně hluboký propad mezd nastal i v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-11,2 %, pokles zaměstnanosti o 3,2 %). V případě profesních, vědeckých, technických a administrativních činností poklesl ve 2. čtvrtletí objem mezd a platů o 9,7 % a celková zaměstnanost se snížila o 4,4 %. Ostatní odvětví služeb si však meziroční růst mezd udržela, i když byl slabší než v 1. kvartálu. U činností v oblasti nemovitostí navýšení dosáhlo 6,4 %, v peněžnictví a pojišťovnictví 5,8 %, v informačních a komunikačních činnostech 4,7 % a v oborech s převahou vládního sektoru⁶ 4,1 %. Po více než tříletém období růstu nastal pokles vyplacených mezd i ve stavebnictví (-2,8 %) a zemědělství, lesnictví a rybářství (-2,3 %).

Graf č. 2 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
*po vyloučení dovozu pro konečné užití

Klesala spotřeba domácností. Vládní instituce své výdaje meziročně navýšily.

Celkový meziroční pokles domácí spotřeby dosáhl 4,8 % a její příspěvek ve směru poklesu HDP činil 1,6 p. b. Spotřeba se meziročně snížila poprvé od 4. čtvrtletí 2012. Klesala výhradně spotřeba domácností, které měly vzhledem k zavedeným opatřením omezené možnosti, kde a za co utráčet. Meziroční pokles spotřeby domácností tak činil

⁴ Do reálného vyjádření převedeno s využitím deflátoru výdajů na konečnou spotřebu domácností.

⁵ Zaměstnanost v pojetí národních účtů (osoby), údaj je sezónně očištěn.

⁶ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

7,6 % a šlo o nejhlubší zaznamenaný propad. Spotřeba sektoru vládních institucí naopak meziročně vzrostla o 1,8 %. Mezičtvrtletní pokles celkové spotřeby činil 4,8 %. Hluboký propad se týkal domácností (−6,3 %), poklesla ale rovněž vládní spotřeba (−1,5 %). Vývoj spotřeby z hlediska trvanlivosti⁷ zcela odrážel situaci v ekonomice. Výdaje na předměty krátkodobé spotřeby se meziročně snížily poměrně mírně – o 1,7 %. Uzavření velké části prodejen se zbytným zbožím pak mimo jiné vedlo k velkým propadům spotřeby statků dlouhodobé spotřeby (−12,2 %) a střednědobé spotřeby (−25,0 %). Spotřeba služeb se ve 2. čtvrtletí propadla o 13,8 %.

Investiční aktivita se meziročně propadla, ale mezičtvrtletně došlo k mírnému nárůstu.

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu ve 2. čtvrtletí meziročně klesly o 10,2 % a k celkovému propadu HDP přispěly 1,5 p. b. Z toho výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu meziročně klesly o 4,8 %. Negativně působily zásoby. Mezičtvrtletní vývoj podal optimističtější obraz o investiční aktivitě. Zatímco výdaje na hrubý kapitál se ve srovnání s 1. čtvrtletím snížily o 8,5 %, investiční aktivita (hrubý fixní kapitál) vzrostla o 0,9 %. Analýza věcného členění investiční aktivity ukázala, že jedinou investiční kategorií, kde výdaje meziročně vzrostly, byly ostatní budovy a stavby (6,7 %)⁸. U ostatních kategorií naopak došlo k propadu. Nejvíce klesaly investice do dopravních prostředků a zařízení (−19,5 %) a ICT a ostatních strojů a zařízení (−12,3 %). Mírný meziroční pokles se pak dotkl produktů duševního vlastnictví (−1,3 %) a obydlí (−0,3 %). Z věcné skladby investic lze nepřímou usuzovat, že nejméně narušena byla investiční aktivita sektoru vládních institucí (ostatní budovy a stavby). Naopak nefinanční podniky byly vzhledem k situaci v oblasti investic pravděpodobně zdrženlivější (stroje, dopravní prostředky).

Zahraniční obchod byl krizí silně zasažen. Bilance obchodu se zbožím i službami se rekordně zhoršila.

Vývoz i dovoz zboží a služeb ve 2. čtvrtletí výrazně reálně klesaly. Meziroční propad vývozu dosáhl 23,3 %, u dovozu to bylo 18,2 %. Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami⁹ tak ve 2. čtvrtletí sice dosáhla přebytku 44,1 mld. korun, šlo ale o nejhorší výsledek za 2. kvartál od roku 2012. Kladné saldo se meziročně snížilo o 56,5 mld. korun. Výrazně negativní dopad vývoje bilance na meziroční růst HDP byl zesílen i srovnáním s mimořádně úspěšným 2. čtvrtletím 2019 (přebytek dosáhl 100,6 mld.). Propadl se zejména přebytek obchodu se zbožím (22,0 mld. korun, pokles o 47,9 mld.), ale klesalo i kladné saldo obchodu se službami (22,2 mld., pokles o 8,5 mld.). Bilance služeb naposledy překonala zboží ve 3. čtvrtletí 2011.

Opatření přímo cílila na část služeb, což se podepsalo na prudkém poklesu jejich HPH.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) se ve 2. čtvrtletí meziročně propadla o 10,9 %. Pokles se přitom týkal většiny odvětví. Ve srovnání s předchozím čtvrtletím se HPH snížila o 9,4 %. Zasažena byla většina odvětví služeb i průmyslu. Obzvláště silný byl meziroční propad HPH v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (−20,5 %, příspěvek k celkovému poklesu HPH činil 3,8 p. b.). Šlo o obory, kterých se přímo dotýkaly restriktce cílící na zpomalení šíření nákazy. Výrazně zasažen byl také zpracovatelský průmysl (−18,2 %, vliv na celkový růst HDP −4,6 p. b.). Zde byla výroba omezena z rozhodnutí samotných výrobců, zčásti kvůli snadnějšímu dodržování epidemiologických opatření, svou roli ale hrálo i omezení poptávky ze strany domácích i zahraničních odběratelů.

HPH v informačních a komunikačních činnostech meziročně vzrostla.

Pokles HPH v ostatních odvětvích byl spíše výsledkem zastavení společenského i ekonomického provozu. Snížení HPH v profesních, vědeckých a technických činnostech činilo 6,4 % a bylo první od 3. kvartálu 2011 (vliv na pokles HPH −0,5 p. b.). Hrubá přidaná hodnota v peněžnictví a pojišťovnictví ve 2. čtvrtletí meziročně klesla o 5,1 %. Činnosti v oblasti nemovitostí zaznamenaly čtvrtý pokles v řadě (−3,1 %). Navzdory celkové situaci si naopak meziroční růst HPH udržovaly informační

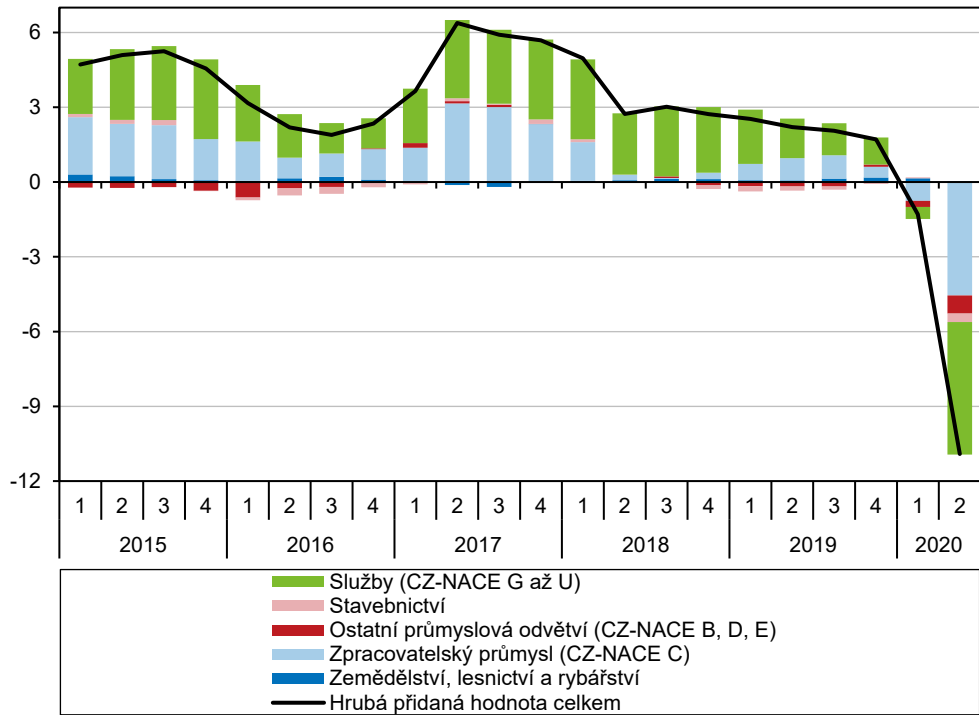
⁷ Údaje o spotřebě dle trvanlivosti jsou v domácím pojetí a bez sezónního očištění.

⁸ Data o věcném členění tvorby hrubého fixního kapitálu nejsou sezónně očištěna.

⁹ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

a komunikační činnosti (1,1 %) a zčásti tak potvrdily svou nezbytnou roli. Výrazně se snížila HPH ve stavebnictví (-6,2 %), jehož část se potýkala zejména s nedostatkem pracovní síly, především té zahraniční. Naopak rostla HPH v zemědělství, lesnictví a rybářství (1,0 %).

Graf č. 3 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

